

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului declarat de Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Oxana Gavlitskaia împotriva lui Serghei Gavlitskii, intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorului Botanica, cu privire la desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copiilor minori, permiterea perfectării actelor de identitate și compensarea cheltuielilor judiciare, și

la cererea de chemare în judecată reconvențională depusă de Serghei Gavlitskii împotriva Oxanei Gavlitskaia, intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorului Botanica, cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori,

împotriva deciziei din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-1137/24
NR. PIGD 2-21131246-01-2ra-11022025)

Instanța ierarhic inferioară a apreciat în mod eronat circumstanțele cauzei, a interpretat și aplicat greșit normele de drept material, iar în consecință, prin soluția adoptată, la determinarea domiciliului copiilor minori, nu s-a ținut cont de interesul superior al acestora.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. – A. Ciubotaru
Curtea de Apel Chișinău, jud. – A. Panov, O. Cojocaru, M. Anton

07 noiembrie 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursul declarat de Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Diana Stănilă,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 02 septembrie 2021, Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Lucian Rogac, a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Serghei Gavlitskii, intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorului Botanica, cu privire la desfacerea căsătoriei, determinarea domiciliului copiilor minori, permiterea perfectării actelor de identitate și compensarea cheltuielilor judiciare.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată a indicat că, la XXX, a încheiat cu Serghei Gavlitskii căsătoria, acest fapt fiind trecut în Registrul actelor de stare civilă de către Oficiul Stării Civile sectorul Botanica, mun. Chișinău, sub nr. XXX.

3. La fel, reclamanta a menționat că, din relația acestora au trei copii minori, XXX, născută în data de XXX, XXX, născută în data de XXX și XXX, născută în data de XXX.

4. Reclamanta a notat că, în ultimii ani, între dânsa și pârât au început să apară conflicte sistematice. Iar, la 19 ianuarie 2021, Serghei Gavlitskii a înaintat în instanța de judecată acțiune privind desfacerea căsătoriei, considerând că relațiile de familie sunt grav și iremediabil afectate, iar viața în comun cu reclamanta a eșuat.

5. În acest sens, reclamanta a relevat că, până la înaintarea prezentei acțiuni, de educarea și creșterea copiilor s-a ocupat exclusiv doar ea, deoarece implică foarte mult timp și atenție, iar tatăl copiilor asigurând doar partea materială.

6. Totodată, din discuțiile purtate de reclamantă cu pârâtul, ultimul i-a comunicat că după desfacerea căsătoriei îi va crea impedimente la deplasarea peste hotarele țării și nu îi va elibera declarație la perfectarea actelor de identitate pentru copiii minori. Astfel, pentru a nu permite apariția unor astfel de abuzuri din partea pârâtului pe viitor, reclamanta a considerat necesar a solicita instanței de judecată de a dispune în hotărâre ca reclamanta să poată perfectă acte de identitate și de stare civilă pentru copiii minori, fără a fi necesar acordului pârâtului.

7. Reclamanta a solicitat prin cererea de chemare în judecată desfacerea căsătoriei încheiate între Oxana Gavlitskaia și Serghei Gavlitskii, determinarea

domiciliului copiilor minori XXX, născută în data de XXX, XXX, născută în data de XXX și XXX, născută în data de XXX cu mama acestora Oxana Gavlitskaia, precum și permiterea reclamantei de a perfecta acte de identitate copiilor minori fără acordul pârâtului Serghei Gavlitskii.

ACȚIUNEA RECONVENȚIONALĂ

8. La 26 ianuarie 2023, Serghei Gavlitskii a depus cerere de chemare în judecată reconvențională împotriva Oxanei Gavlitskaia cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori (vol. I, f.d. 109-110, 121-122).

9. În motivarea cererii reconvenționale, Serghei Gavlitskii a indicat că relațiile de familie nu sunt afectate, existând în continuare într-o atmosferă bună și prietenoasă. Zilele de odihnă și orele libere le petrec împreună, inclusiv și cu copii. Astfel, Serghei Gavlitskii a considerat că, reieșind din interesul copiilor minori, instanța de judecată urmează să le acorde un termen de împăcare.

10. La fel, Serghei Gavlitskii a menționat că, Oxana Gavlitskaia nu a demonstrat instanței de judecată că dispune de spațiu necesar și condiții satisfăcătoare pentru creșterea și educarea copiilor, or, domiciliul din str. XXX, îi aparține lui cu drept de proprietate, dobândit până la înregistrarea căsătoriei cu Oxana Gavlitskaia. Respectiv, în opinia lui Serghei Gavlitskii, cerința mamei de a stabilit domiciliul copiilor minori cu aceasta nu este probată.

11. Deopotrivă, Serghei Gavlitskii a considerat că, deoarece Oxana Gavlitskaia nu dispune de un loc de domiciliu în care vor fi stabilite condițiile de trai necesare, cerința acesteia cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori urmează a fi respinsă.

12. Totodată, Serghei Gavlitskii a invocat că el poate asigura copiilor condiții de trai decente, deoarece deține în proprietate imobilul din str. XXX, care este spațios, având trei nivele, cu camerele separate pentru fiecare copil. Astfel, tatăl copiilor le poate asigura acestora condiții necesare pentru trai, creștere și educație. Mai mult ca atât, copiii locuiesc în acest imobil de la naștere, fiind deprinși cu condițiile, anturajul și căldura creată, iar ruperea lor de la condițiile obișnuite va putea tulbura starea psihică a copiilor.

13. Serghei Gavlitskii a remarcat că, Oxana Gavlitskaia, duce în eroare instanța, prin faptul că doar ea se ocupă cu educația copiilor. Or, de la naștere, copiii sunt asigurați cu bone, dădace și educatoare, iar toate activitățile casnice efectuate de către personal angajat, reclamanta fiind preocupată doar de satisfacerea dorințele personale, sport și de relaxare.

14. Totodată, copilul minor XXX frecventează școala, iar cei doi gemeni frecventează creșa, mamei revenindu-i doar obligația de a-i duce și aduce de la instituțiile de învățământ.

15. Ba mai mult ca atât, anume tatăl cel mai des se ocupă de copii minori, îi adoarme, îi scaldă, petrece timpul său liber după serviciu cu copii, iar în zilele de odihnă este mai activ în ocupația și educația copiilor.

16. Reclamantul în acțiunea reconvențională Serghei Gavlitskii a solicitat respingerea acțiunii inițiale, în partea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama și admiterea acțiunii reconvenționale, cu stabilirea domiciliului copiilor minori XXX, născută în data de XXX, XXX, născută în data de XXX și XXX, născută în data de XXX cu tata acestora Serghei Gavlitskii.

ASPECTE DE PROCEDURĂ

17. La 19 septembrie 2023, reprezentantul reclamantei Oxana Gavlitskaia, avocatul Lucian Rogac, a depus cerere de renunț la pretenția privind determinarea domiciliului copiilor după divorț, reiterând faptul că această problemă a fost soluționată de către părți prin pct. 6.5 al contractului matrimonial din 31 mai 2021, iar conform art. 63 alin. (1) din Codul familiei, domiciliul copiilor minori poate fi stabilit prin acordul părinților (vol. II, f.d. 125).

18. Prin încheierea din 19 septembrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a respins cererea privind renunțul la pretenția privind determinarea domiciliului copiilor minori după divorț (vol. II, f.d. 126-127).

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

19. Prin hotărârea din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial acțiunea depusă Oxana Gavlitskaia.

20. S-a desfăcut căsătoria încheiată între Serghei Gavlitskii și Oxana Gavlitskaia (Antonova) la data XXX, înregistrată la OSC Botanica mun. Chișinău sub nr. XXX.

21. Pentru înregistrarea desfacerii căsătoriei în temeiul hotărârii judecătorești s-a încasat de la Oxana Gavlitskaia și Serghei Gavlitskii, taxa de stat în cuantum de a câte 100 de lei fiecare.

22. În rest, acțiunea inițială s-a respins ca fiind neîntemeiată.

23. S-a admis acțiunea reconvențională.

24. S-a determinat domiciliul copiilor minori XXX, născută la XXX, XXX, născută la XXX, XXX, născută la XXX, cu Serghei Gavlitskii.

25. S-a informat Serghei Gavlitskii să nu creeze obstacole Oxanei Gavlitskaia și părinților pe linie maternă de a comunica cu copiii minori.

26. S-a informat Oxana Gavlitskaia și Serghei Gavlitskii despre faptul că drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului minor (vol. II, f.d. 142-143, 151-161).

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

27. La 09 octombrie 2023, Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Lucian Rogac, a depus cerere de apel nemotivată împotriva hotărârii din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (vol. II, f.d. 147, 148), iar la 29 februarie 2024, cererea de apel motivată (vol. II, f.d. 174, 177-183).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

28. Prin decizia din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău s-a respins, din lipsă de temeii, apelul declarat de Oxana Gavlitskaia și s-a menținut hotărârea din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (vol. III, f.d. 64, 65-73 recto-verso).

29. În consolidarea soluției, instanța de apel a apreciat ca fiind corectă și justă concluzia primei instanțe de a determina locul de trai a copiilor minori, XXX, XXX și XXX, cu tatăl Serghei Gavlitskii.

30. Instanța de apel a remarcat că, în speță, ambii părinți își iubesc copiii și sunt gata să-și asume responsabilitatea de a avea grijă de copiii. Însă, soluția instanței trebuie să rezulte din interesul superior al copiilor, și anume de a se dezvolta într-un mediu sigur, sănătos și care să le confere stabilitate. Astfel, ținând cont de vârsta fragedă a copiilor, instanța de apel a considerat că, în speță, interesul copiilor este de a fi crescuți, îngrijiți, educați și protejați de către tată, cu care au locuit permanent pe adresa str. XXX, locuind și în prezent la adresa respectivă.

31. La fel, instanța de apel a reținut ca pertinent declarațiile minorei XXX, care la 18 iunie 2024 a fost audiată în ședința instanței de apel, în prezența psihologului Parascovia Sîrbu, potrivit căroră, la moment, locuiesc toți împreună cu tata, dar mama are casa sa, unde a fost de 2-3 ori și îi place tare. De asemenea, minora a menționat că își dorește să locuiască cu mama sa și cu surorile sale.

32. Deopotrivă, în susținerea soluției de a stabili domiciliul copiilor minori cu tatăl Serghei Gavlitskii, instanța de apel a remarcat că acesta dispune de condiții bune de trai, este angajat în câmpul muncii, precum și faptul că copiii au crescut de la naștere în casa respectivă situată pe str. XXX. Iar, mama Oxana Gavlitskaia, la rândul său, nu dispune de locuință proprie și stă cu chirie.

33. Subsecvent, instanța de apel a considerat relevant faptul că, Serghei Gavlitiskii a declarat instanței de apel că nici acum, dar nici pe viitor nu va împiedica copiii să se afle și la mama lor, să comunice cu ea și cu bunica maternă, cu atât mai mult că domiciliul bunicii materne se află în imediata apropiere casei lui.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

34. La 17 noiembrie 2024, Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan, a declarat recurs, completat prin cererea din 23 februarie 2025, împotriva deciziei din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău, în temeiul art. 432 alin. (1) lit. a), b) și e) din Codul de procedură civilă, prin care a solicitat admiterea acestuia, casarea deciziei recurate și a hotărârii din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu trimiterea cauzei spre rejudecare. Totodată, recurenta a solicitat examinarea cauzei cu în ședință publică, cu invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la argumentele recursului (vol. III, f.d. 87, 88-91, 103, 104-108 recto-verso).

ARGUMENTELE RECURSULUI

35. În motivarea recursului, Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan a reiterat circumstanțele de fapt și de drept ale speței, similare celor cuprinse în cererea de chemare în judecată și în cererea de apel, suplimentar invocând că interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție; prin admiterea recursului se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție și că hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel sunt arbitrare ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

36. Recurenta a menționat că instanțele ierarhic inferioare în mod eronat au respins pretenția sa cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori cu mama, întemeindu-și soluția pe avizul-concluzie al Direcției pentru Protecția Drepturilor Copiilor sect. Botanica din 14 decembrie 2021. Or, avizul dat a fost întocmit cu aproape doi ani până la pronunțarea hotărârii, perioadă în care Oxana Gavlitiskii a fost supusă violenței din partea lui Serghei Gavlitiskii, în acest sens fiind emisă și ordonanță de protecție, circumstanță ce a dus la imposibilitatea conviețuirii lor.

37. Însă, instanța de apel nu a dat apreciere faptului că, în anul 2024, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copiilor sect. Botanica a verificat în mod repetat condițiile de trai ale Oxanei Gavlitskaia, iar drept consecință a emis un alt aviz, prin care a constatat că aceasta deține în coproprietate cu mama sa apartamentul nr. XXX, în care și domiciliază împreună cu mama și copiii minori. Direcția a constatat că familia locuiește într-un apartament de 3 odăi, ce aparține cu drept de proprietate atât Oxanei Gavlitskaia, cât și mamei acesteia. Copiii sunt îngrijiți atât estetic, cât și

afectuos. Mama depune tot efortul pentru a crea confortul necesar unei creșteri și dezvoltări armonioase.

38. La fel, la judecarea cauzei, instanța de apel nu a dat apreciere notei-informative din 22 ianuarie 2024 cu privire la opinia copiilor minori XXX, XXX și XXX privind domiciliul acestora după separarea părinților, întocmită de psihologul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copiilor sect. Botanica, conform căruia fiica XXX vrea să domicilieze cu mama, iar gemenii, datorită vârstei, nu conștientizează situația, însă au menționat că ambii părinți sunt grijulii dar tatăl mult timp petrece la serviciu.

39. În opinia recurenteii, instanța de apel nu a dat o apreciere greșită și a ignorat declarațiile copilului XXX, date în cadrul ședinței de judecată, care a menționat că dorește să locuiască cu mama.

40. Astfel, în opinia recurenteii, instanța de apel și-a întemeiat soluția de a stabili domiciliul celor trei copii minori cu tatăl doar pe afirmațiile declarative ale lui Serghei Gavlitskii, lipsite de suport probatoriu. Or, probele administrate la materialele dosarului demonstrează că Serghei Gavlitskii nu s-a ocupat niciodată de educația copiilor, nu a avut cu aceștia o legătură emoțională și tot timpul a fost și este plecat peste hotarele țării.

41. Recurenta a remarcat că, implicarea sa în educația și îngrijirea copiilor este confirmată prin caracteristica nr. 01-03/39 din 08 februarie 2024 eliberată de Liceul-grădiniță „Kiril și Metodii”, conform căreia XXX are relații foarte apropiate cu mama, ultima având un rol major în educația fiicei. Mama copilului permanent se interesează de succesele acesteia, des vine în vizite la școală și este un exemplu pentru copil. Oxana Gavlitskaia este membru al comitetului părintesc al clasei, participă la toate adunările de părinți și la toate evenimentele școlare.

42. Iar, prin caracteristica eliberată la 19 februarie 2024 de Grădinița „Căsuța din povesti” se confirmă că, anume Oxana Gavlitskaia aduce dimineața la grădiniță copiii XXX și XXX, se interesează de succesele copiilor și este în legătură continuă cu educatorii. În privința tatălui copiilor, Serghei Gavlitskii, s-a notat că ultimul în mare parte se ocupă de achitarea serviciilor prestate de grădiniță, uneori cu întârziere, și doar de câteva ori s-a prezentat după copii.

43. În această ordine de idei, recurenta a considerat rezonabil stabilirea domiciliului copiilor minori cu ea, formând astfel un confort psihologic și emoțional pozitiv pentru copiii. Cu atât mai mult că, atât până la înaintarea cererii de chemare în judecată, cât și parcursul examinării cauzei, copiii au locuit cu mama, s-au aflat în grija, educarea și creșterea doar al mamei, ultima depunând tot efortul în acest sens, iar intimatul nu s-a opus acestui fapt, deși are o hotărâre în favoarea sa, asigurând doar partea materială în quantum stabilit de către acesta.

44. Recurenta a declarat că este aptă să-și îngrijească copii, este responsabilă, are condiții de trai, copii sunt atașați de ea și nu va îngădi comunicarea pe viitor a tatălui cu copiii.

45. Subsecvent, recurenta a considerat că, în esență, prin solicitarea stabilirii domiciliului copiilor minori cu el, intimatul urmărește scopul de a evita executarea prevederilor contractului matrimonial din 31 mai 2021, potrivit căruia în cazul stabilirii domiciliului copiilor cu mama, urma să achite pensia alimentară pentru toți trei copii, sperând astfel să evite întrețirea mamei și procurarea unui bun imobil în condițiile indicate în contract.

46. Recurenta a relevat că, intimatul nu are nici timp, nici dorință în mare parte, să se ocupe de copii săi, datorită vârstei sale și ocupațiilor. Copii sunt mici, energici, în specialii gemenii, iar pasarea acestei responsabilități pe seama unor doamne angajate în acest sens, fără studii în domeniu și în lipsa elementară a sentimentelor de afecțiune față de copii, este inadmisibilă.

47. În altă ordine de idei, recurenta a notat că, la 19 ianuarie 2021, Serghei Gavlitiskii a depus cerere de chemare în judecată cu privire la desfacerea căsătoriei, însă, a renunțat la acesta. Iar, ulterior acesta a insistat la întocmirea și semnarea contractului matrimonial. Oxana Gavlitaskaia a fost de acord să semneze contractul matrimonial, renunțând astfel la partajarea proprietății comune în devălmași, doar cu scopul și speranța de a-și avea copii alături. Însă, după semnarea contractului matrimonial, intimatul a început insistent să o preseze psihologic, ca ea să depună cererea de desfacerea căsătorie.

48. Recurenta a remarcat că, de nenumărate ori a încercat să soluționeze pe cale extrajudiciară litigiul, rugându-l pe Serghei Gavlitiskii să-i permită să ia copiii, însă ultimul percepe aceste solicitări drept încercarea ei de a se îmbogăți pe seama lui.

49. Prin recursul suplimentar, recurenta a invocat că, în situația în care nu există una din excepțiile prevăzute de norma art. 63 din Codul familiei, de principiu instanța de judecată nu poate interveni în soluționarea chestiunii privind determinarea domiciliului copiilor minori.

50. La caz, însă, este relevant că, pe parcursul conviețuirii, părțile litigante au încheiat la 31 mai 2021 contractul matrimonial, autentificat notarial cu nr. 1-151, care a avut drept scop reglementarea drepturilor și obligațiilor reciproce patrimoniale ale soților, atât în timpul căsătoriei, cât și în cazul încetării acesteia.

51. Prin contractul matrimonial din 31 mai 2021, părțile litigante au determinat și reglementat regimul juridic și modul de folosință al bunurilor dobândite până la încheierea căsătoriei, cele dobândite în timpul căsniciei, obligațiile soților de întreținere și creștere față de copii minori comuni, domiciliul copiilor

minori în cazul desfacerii căsătoriei, precum și drepturile și obligațiile soților față unul de altul atât pe parcursul căsătoriei, cât și în cazul desfacerii acesteia.

52. Astfel, potrivit capitolului VI al contractului matrimonial, în caz de divorț, copiii minori vor rămâne să domicilieze cu mama – Oxana Gavlitskaia. Iar, potrivit pct. 8.2. al contractului matrimonial, soții nu pot contrazice prevederile prezentului contract în cazul apariției unor probleme.

53. Prin urmare, la caz, în privința stabilirii domiciliului copiilor minori, în caz de divorț, există un acord contractual comun al părinților copiilor, care au convenit expres că aceștia vor domicilia cu mama. Contractul matrimonial din 31 mai 2021 nu a fost anulat (integral sau parțial) și produce efecte juridice depline, având forță executorie, fiind obligatoriu inclusiv pentru instanțele de judecată în cazul soluționării anumitor chestiuni reglementate prin acest contract.

54. Însă, această circumstanță a fost ignorată în mod arbitrar de către instanțele ierarhic inferioare. Având în vedere că, contractul matrimonial din 31 mai 2021 reprezintă o probă și un înscris esențial și determinant al cauzei, în partea determinării domiciliului copiilor minori, instanțele ierarhic inferioare urmau să expună desfășurat în hotărârile adoptate motivele pentru care nu au reținut prevederile contractului și acordul comun al părinților privind stabilirea domiciliului copiilor minori, în caz de divorț.

55. De asemenea, recurenta a invocat că, instanța de apel a desconsiderat în totalitate opinia copilului minor XXX expusă în cadrul audierii de organele protecție a drepturilor copilului și în ședința instanței de apel. Or, copilul a declarat franc că își dorește să locuiască cu mama și surorile sale.

56. Respectiv, prin prisma art. 54 din Codul familiei, instanța de apel trebuie în mod obligatoriu să țină cont de opinia copilului XXX, care a declarat că dorește să locuiască cu mama și surorile sale.

57. Finalmente, recurenta a ridicat problema că instanța de apel a finalizat examinarea cauzei în lipsa sa și reprezentantului său, încălcându-i astfel dreptul de acces la justiție și dreptul la apărare.

58. În acest sens, recurenta a evocat că, ea și reprezentantul său au participat la toate ședințele de judecată fixate de instanța de apel. Iar, când s-au prezentat ședința stabilită pentru 25 septembrie 2024, au luat cunoștință de mesajul informativ plasat pe panoul ședințelor de judecată, în care era indicat că ședințele de judecată în procedura jud. Ana Panov nu vor avea loc, din motivul imposibilității formării completului de judecată. Însă, ulterior au aflat că, ședința stabilită pentru data de 25 septembrie 2024 în prezenta cauză totuși a avut loc, iar apelul său a fost respins.

59. Astfel, în vederea clarificării aspectului dat, a fost interpellată Curtea de Apel Chișinău, care prin răspunsul din 22 octombrie 2024 a comunicat că: „la data

de 25 septembrie 2024, pe panoul informativ al Curții de Apel Chișinău a fost plasat anunț cu următorul conținut: „Dosarele aflate în procedura Judecătorului Ana Panov, fixate pentru 25 septembrie 2024, nu vor avea loc. Despre data următoarei ședințe, participanții vor fi înștiințați suplimentar. Excepție fiind dosarul civil nr. 2a-722/2024, care se va examina la orele 14:00.”

60. Recurenta a menționat că o asemenea excepție în mesajul informativ amplasat pe panoul instanței de apel nu se regăsea, or, este lipsit de logică faptul că ea și reprezentantul său, care au participat activ în celelalte ședințe, să nu se prezinte în ședința stabilită pentru data de 25 septembrie 2024.

POZIȚIA INTIMATULUI

61. Prin referința depusă electronic la 15 iulie 2025, intimatul Serghei Gavlitskii, reprezentat de avocatul Ion Cerga, a solicitat, cu titlu principal, declararea recursului Oxanei Gavlitskaia ca fiind inadmisibil sau, cu titlu subsidiar, respingerea recursului și menținerea deciziei din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

62. Art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.”

63. Art. 432 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv sau a fost respins ca fiind tardiv un apel depus în termen;

d) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

(2) Temeiurile menționate la alin. (1) lit. d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

64. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă:

„Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

65. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

66. Art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă:

„Instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.”

67. Art. 373 alin. (1), (2) și (5) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță.

(2) În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

(5) Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.”

68. Art. 3 pct. 1 și 2 din Convenția internațională din 20 noiembrie 1989 cu privire la drepturile copilului, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993:

„1. În toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

2. Statele părți se angajează să asigure copilului protecția și îngrijirile necesare pentru bunăstarea sa, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților săi, ale tutorilor săi, ale altor persoane legal responsabile pentru el, și vor lua, în acest scop, toate măsurile legislative și administrative corespunzătoare.”

69. Art. 9 pct. 1 și 2 din Convenție:

„1. Statele părți vor veghea ca nici un copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară, în interesul superior al copilului.

O decizie în acest sens poate să fie necesară în anumite cazuri particulare, de exemplu atunci când părinții maltratează sau neglijează copiii sau când părinții trăiesc separat și când urmează să se ia o hotărâre cu privire la locul de reședință al copilului.

2. În toate cazurile prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, toate părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a participa la dezbateri și de a-și face cunoscute părerile lor.”

70. Art. 12 din Convenție:

„1. Statele părți vor garanta copilului capabil de discernământ dreptul de a exprima liber opinia sa asupra oricărei probleme care îl privește, opiniile copilului fiind luate în considerare avându-se în vedere vârsta sa și gradul său de maturitate.

2. În acest scop, se va da copilului, în special, posibilitatea de a fi ascultat în orice procedură judiciară sau administrativă care-l privește, fie direct, fie printr-un reprezentant sau o instituție corespunzătoare, în conformitate cu regulile de procedură din legislația națională.”

71. Art. 18 pct. 1 din Convenție:

„Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine în primul rând părinților sau, după caz, reprezentanților săi legali. Aceștia trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului.”

72. Art. 2 alin. (3) din Codul familiei:

„Relațiile familiale sunt reglementate în conformitate cu următoarele principii: monogamie, căsătorie liber consimțită între bărbat și femeie, egalitate în drepturi a soților în familie, sprijin reciproc moral și material, fidelitate conjugală, prioritate a educației copilului în familie, manifestare a grijii pentru întreținerea, educația și apărarea drepturilor și intereselor membrilor minori și ale celor inapți de muncă ai familiei, soluționare, pe cale amiabilă, a tuturor problemelor vieții familiale, inadmisibilitate a amestecului deliberat în relațiile familiale, liber acces la apărarea, pe cale judecătorească, a drepturilor și intereselor legitime ale membrilor familiei.”

73. Art. 38 alin. (1) și (2) lit. d) din Codul familiei:

„(1) La desfacerea căsătoriei, soții pot prezenta instanței judecătorești un acord privind împărțirea bunurilor lor proprietate în devălmășie și plata pensiei de întreținere a copiilor și a unuia dintre soți, indicând mărimea acesteia, precum și privind determinarea părintelui împreună cu care vor locui copiii minori comuni.

(2) În cazul lipsei unui acord între soți prevăzut la alin. (1) sau dacă se va dovedi că acordul lezează drepturile și interesele copiilor minori sau ale unuia dintre soți, instanța judecătorească este obligată:

d) să stabilească cu cine dintre părinți vor locui copiii minori după divorț.”

74. Art. 54 din Codul familiei:

„Copilul are dreptul să-și exprime opinia la soluționarea în familie a problemelor care îi ating interesele și să fie audiat în cursul dezbaterilor judiciare sau administrative. De opinia copilului care a atins vârsta de 10 ani se va ține cont în mod obligatoriu dacă aceasta nu contravine intereselor lui.”

75. Art. 58 alin. (1) din Codul familiei:

„Părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat.”

76. Art. 63 alin. (1)-(3) din Codul familiei:

„(1) În cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților.

(1¹) În cazul în care părinții locuiesc separat, copilul care a atins vârsta de 14 ani alege cu care dintre părinți vrea să locuiască. Dacă acesta refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul copilului se stabilește prin acordul părinților.

(2) Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

(3) La determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.”

77. Art. 18 alin. (1) din Legea privind drepturile copilului nr. 338 din 15 decembrie 1994 (în vigoare la momentul depunerii cererii de chemare în judecată), aprobată prin Legea nr. 370 din 30 noiembrie 2023, în vigoare de la 21 decembrie 2023:

„Ambii părinți, în egală măsură, sau persoanele subrogatorii legale poartă răspunderea principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copilului, ținând cont în primul rând de interesele acestuia.”

78. Art. 8 alin. (2) și (4) din Legea privind drepturile copilului nr. 370 din 30 noiembrie 2023, în vigoare de la 21 decembrie 2023:

„(2) Răspunderea pentru creșterea copilului și pentru asigurarea dezvoltării acestuia le revine în primul rând părinților sau, după caz, reprezentanților legali/responsabililor legali ai acestuia. Ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea, educarea și întreținerea copilului.

(4) Statul asigură ca niciun copil să nu fie separat de familia sa împotriva voinței lui, cu excepția cazurilor în care despărțirea de un părinte sau de ambii părinți este necesară în interesul superior al copilului.”

79. Art. 9 alin. (1) din Legea nr. 370/2023:

„Copilul separat de un părinte sau de ambii părinți are dreptul să întrețină relații personale și contacte directe regulate cu cei doi părinți ai săi, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

80. Referitor la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că dispozitivul deciziei recurate a fost pronunțat la

25 septembrie 2024. Potrivit extrasului din poșta electronică Zimbra cu adresa de e-mail „victoria.chirilov@justice.md”, copia deciziei din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău a fost notificată participanților la proces în mod electronic în data de 18 decembrie 2024 (vol. III, f.d. 74). Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă electronic în data de 17 noiembrie 2024 și completată prin cererea din 23 februarie 2024 (vol. III, f.d. 87, 103).

81. Examinând admisibilitatea recursului, fără prezența participanților la proces, în acord cu procedura specificată la art. 440 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan, este admisibil.

82. Prin prisma prevederilor art. 444 din Codul de procedură civilă, la caz, examinarea cauzei civile în ordine de recurs s-a realizat fără invitarea și respectiv prezența participanților la proces.

83. În acest este relevant că, în cauza *Covalenco v. Republica Moldova* (hotărârea din 16 iunie 2020, cererea nr. 72164/14, §§ 21-22), Curtea a identificat, cu titlu de principiu, situațiile în care circumstanțele excepționale pot justifica renunțarea la audiere. Astfel, o asemenea derogare este posibilă:

(a) în cazul în care nu există probleme de credibilitate sau fapte contestate care necesită o audiere, iar instanțele pot soluționa litigiul în mod echitabil și rezonabil, în baza materialelor cauzei (a se vedea *Döry v. Suedia*, nr. 28394/95, § 37, 12 noiembrie 2002, și *Saccoccia v. Austria*, nr. 69917/01, § 73, 18 decembrie 2008);

(b) în cazuri care ridică probleme pur juridice, cu domeniu de aplicare limitat (a se vedea *Allan Jacobsson v. Suedia* (nr. 2), 19 februarie 1998, § 49, *Culegeri* 1998-I, și *Mehmet Emin Şimşek v. Turcia*, nr. 5488/05, §§ 29-31, 28 februarie 2012) sau probleme de drept care nu prezintă o complexitate particulară (a se vedea *Varela Assalino v. Portugalia* (dec.), nr. 64336/01, 25 aprilie 2002, și *Speil v. Austria* (dec.), nr. 42057/98, 5 septembrie 2002);

(c) în situații în care cauza se referă la aspecte foarte tehnice. De exemplu, Curtea a luat în considerare natura tehnică a litigiilor referitoare la prestațiile de protecție socială, care pot fi examinate mai bine în scris decât într-o dezbateră orală. Curtea a hotărât de câteva ori că în domeniul dat, autoritățile naționale au dreptul, luând în considerare cerințele de eficiență și economie, să renunțe la audieri, deoarece organizarea lor sistematică poate prezenta un obstacol în calea diligenței necesare în cauzele referitoare la protecția socială (a se vedea *Schuler-Zraggen*, § 58, și *Döry*, § 41, ambele pre-citate)

84. *A contrario*, Curtea a considerat necesară organizarea unei audieri în următoarele situații:

(a) în cazul în care există necesitatea de a evalua dacă circumstanțele au fost stabilite corect de către autorități (a se vedea *Malhous v. Republica Cehă* [MC], nr. 33071/96, § 60, 12 iulie 2001);

(b) atunci când circumstanțele cer ca instanța să-și formeze propria impresie referitoare la justițiabili, prin acordarea dreptului de a explica propria lor situație personală, în mod direct sau prin intermediul unui reprezentant (a se vedea *Göç*, pre-citată, § 51; *Miller*, pre-citată, § 34 in fine; și *Andersson v. Suedia*, nr. 17202/04, § 57, 7 decembrie 2010);

(c) în cazul în care instanța are nevoie de a obține o clarificare cu privire la anumite detalii, *inter alia* prin intermediul unei audieri (a se vedea *Fredin v. Suedia* (nr. 2), 23 februarie 1994, § 22, Seria A nr. 283-A, și *Lundevall v. Suedia*, nr. 38629/97, § 39, 12 noiembrie 2002).

85. În prezenta cauză, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a apreciat că nu se impune citarea participanților la proces sau a reprezentanților acestora. Or, argumentele formulate în cererea de recurs, suplimentele la aceasta și în referință au fost prezentate cu suficientă precizie pentru a permite instanței efectuarea controlului judiciar al deciziei din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău și al hotărârii din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru. Totodată, toate punctele de vedere relevante au putut fi examinate și soluționate în mod corespunzător în baza înscrisurilor existente la dosar. Mai mult, atât recurenta, cât și intimatul au avut posibilitatea de a-și expune poziția în scris și de a răspunde la argumentele părții adverse, drept de care au făcut uz prin depunerea suplimentelor la recurs și a referinței. În același timp, data și ora ședinței au fost publicate pe pagina web a Curții Supreme de Justiție.

86. Studiind materialele dosarului, prin prisma normelor de drept aplicabile speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan urmează a fi admis, cu casarea integrală a deciziei din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău și casarea parțială a hotărârii din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în partea admiterii acțiunii reconvenționale și respingerii acțiunii inițiale în partea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama și pronunțarea în această parte a unei hotărâri noi, prin care va fi stabilit domiciliul copiilor minori cu mama, din motivele ce succed.

87. Cercetând starea de fapt, în baza materialelor dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, la XXX, Oficiul Stării Civile sectorul Botanica, mun. Chișinău, a înregistrat căsătoria între Serghei Gavlitskii și

Oxana Antonova (Gavlitskaia), trecută în Registrul actelor de stare civilă sub nr. XXX.

88. În timpul căsătoriei dintre Serghei Gavlitskii și Oxana Gavlitskaia, s-au născut copiii XXX, născută în data de XXX, XXX, născută în data de XXX și XXX, născută în data de XXX. În certificatele de naștere a copiilor, la rubrica „părinții” sunt indicați tatăl Serghei Gavlitskii și mama Oxana Gavlitskaia (vol. I, f.d. 6, 7, 8).

89. La 31 mai 2021, Serghei Gavlitskii și Oxana Gavlitskaia au încheiat contractul matrimonial, autentificat de notarul Andrei Bazauchi sub nr. 1-151 (vol. II, f.d. 102-119, 120-124 recto-verso).

90. Conform pct. 2 din preambulul contractului, acesta este un acord al soților, ce stabilește drepturile și obligațiile lor patrimoniale în căsătorie și/sau în caz de divorț și se referă la drepturile și obligațiile soților în privința *inter alia* a copiilor comuni.

91. La capitolului VI, pct. 6.5. din contractul matrimonial, părțile au convenit, de bună-voie și înțelegând semnificația și consecințele acțiunilor lor, că în cazul desfacerii căsătoriei, copiii minori vor rămâne să locuiască cu soția (Oxana Gavlitskaia)

92. Iar, pct. 8.2. din contractul matrimonial stipulează că, problemele care nu sunt reglementate în prezentul contract sunt clarificate de către soți verbal sau în scris în timpul punerii în aplicare a prezentului contract, dar aceștia din urmă nu pot contrazice prevederile prezentului contract.

93. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, înaintând prezenta acțiune în instanța de judecată, reclamanta în acțiunea inițială, Oxana Gavlitskaia a solicitat desfacerea căsătoriei încheiate cu Serghei Gavlitskii, determinarea domiciliului copiilor minori XXX, născută în data de XXX, XXX, născută în data de XXX și XXX, născută în data de XXX cu mama acestora Oxana Gavlitskaia, precum și permiterea de a perfectă acte de identitate a copiilor minori fără acordul pârâtului Serghei Gavlitskii.

94. Totodată, reclamantul în acțiunea reconvențională, Serghei Gavlitskii a solicitat stabilirea domiciliului copiilor minori XXX, născută în data de XXX, XXX, născută în data de XXX și XXX, născută în data de XXX cu tata acestora Serghei Gavlitskii.

95. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, prin prisma art. 63 alin. (3) din Codul familiei, la determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

96. La judecarea cauzei în fond, în vederea evaluării și stabilirii condițiilor de trai a ambilor părinți, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul

Botanica, mun. Chișinău, a efectuat investigațiile necesare pentru adoptarea avizului concluzie.

97. Astfel, la 14 decembrie 2021, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău, a emis avizul-concluzie nr. 762/21 „cu privire la stabilirea domiciliului copiilor XXX, născută la XXX, XXX, născută la XXX și XXX, născută la XXX” (vol. I, f.d. 45-46).

98. Conform avizului-concluzie nr. 762/21, în procesul instrumentării cazului copiilor, au fost examinate condițiile de trai ale reclamantei în acțiunea inițială, Oxana Gavlitskaia. Comisia pentru protecția copilului din cadrul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău, a constatat că, la acel moment, copiii locuiau cu mama în imobilul din str. XXX, ce aparține cu drept de proprietate soțului Serghei Gavlitskii. Totodată, s-a stabilit că, la adresa dată locuiau: mama Oxana Gavlitskaia, copiii minori XXX, XXX și XXX, precum și bunica maternă.

99. În privința condițiilor de trai, Comisia pentru protecția copilului a observat că, familia locuiește într-o casă la sol cu cinci nivele, suprafața totală de XXX m.p. și cu condiții foarte bune pentru trai. Locuința este mobilată și dotată foarte bine, inclusiv cu electrocasnice moderne. Starea sanitaro-igienică este bună, peste tot predomină ordinea. Imobilul este conectat la toate rețelele necesare pentru traiul cotidian. În locuință sunt create condițiile necesare pentru copii, inclusiv dispun de odăi separate, amenajate cu paturi, dulapuri pentru depozitarea lucrurilor, birou pentru studii și alte lucruri de primă necesitate. Totodată fiecare odaie dispune de baie separată.

100. Comisia pentru protecția copilului a notat că, din relatările mamei, momentan, tatăl copiilor se află peste hotarele țării, însă contribuie la creșterea și educarea fiicelor, inclusiv comunică cu acestea prin intermediul rețelelor de socializare.

101. Prin urmare, în urma analizei materialelor acumulate la dosar, Comisia pentru protecția copilului din cadrul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Botanica, a considerat că mama copiilor, Oxana Gavlitskaia dispune de condițiile necesare pentru creșterea, întreținerea, educația și instruirea copiilor minori.

102. La fel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, potrivit extrasului din Registrul bunurilor imobile, eliberat la 20 noiembrie 2020, proprietar al imobilului din str. XXX, într-adevăr este Serghei Gavlitskii, în temeiul contractului de donație nr. 1856 din 23 iunie 2003 (vol. I, f.d. 123-124, 140-142).

103. În acest sens, este relevant că, prin decizia din 15 februarie 2022 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis demersul procurorului în interesele victimei Oxana Gavlitskaia privind eliberarea ordonanței de protecție pentru victimele violenței în

familie. S-a eliberat ordonanța de protecție, prin care s-au instituit următoarele măsuri de protecție în privința victimei în familie Oxana Gavlitskaia și față de copiii minori XXX, XXX și XXX, domiciliată pe str. XXX, pe un termen de 3 luni. S-a obligat Serghei Gavlitskii:

- să părăsească temporar locuința comună din str. XXX;
- să stea departe de locul aflării Oxanei Gavlitskaia și copiilor minori XXX, XXX și XXX, la o distanță de 500 m., ce ar asigura securitatea victimelor, excluzând și orice contact vizual cu ei, cu alte persoane dependente de ea;
- s-a interzis lui Serghei Gavlitskii orice contact, inclusiv telefonic, prin corespondență sau orice alt mod cu XXX, XXX și XXX;
- s-a interzis lui Serghei Gavlitskii să se apropie de locul de studii a XXX Gavlitskaia (vol. I, f.d. 65-75, 98-108).

104. Ulterior, la 04 martie 2022, Serghei Gavlitskii, ca proprietar al imobilului din str. XXX, a depus la Instituția Publică „Agenția Servicii Publice” cerere cu privire la radierea Oxanei Gavlitskaia din evidența la domiciliu/reședință temporară de facto din acest imobil (vol. I, f.d. 143).

105. Totodată, Comisia pentru protecția copilului din cadrul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău, a examinat și condițiile de trai ale reclamantului în acțiunea reconvențională, Serghei Gavlitskii, iar drept urmare a emis nota-informativă nr. 61/12-526 din 05 aprilie 2023 (vol. I, f.d. 146-147).

106. Potrivit notei-informative nr. 61/12-526 din 05 aprilie 2023, Direcția a examinat și condițiile de trai ale lui Serghei Gavlitskii, care este domiciliat în imobilul din str. XXX. Direcția a constatat că, familia Gavlitskii este formată din 5 membri: copii minori XXX, XXX și XXX, mama Oxana Gavlitskaia și tata Serghei Gavlitskii. Familia locuiește într-o casă la sol cu cinci nivele, cu suprafața totală de XXX m.p., cu condiții foarte bune pentru trai, ce aparține cu drept de proprietate lui Serghei Gavlitskii. Locuința este mobilată și dotată foarte bine, inclusiv cu electrocasnice moderne. Starea sanitaro-igienică este bună, peste tot predomină ordinea. Imobilul dispune de toate condițiile necesare pentru o dezvoltare armonioasă a copiilor. Aceștia dispun de odăi separate, amenajate cu paturi, dulapuri pentru depozitarea lucrurilor, birou pentru studii și alte lucruri de primă necesitate. Totodată, fiecare odaie dispune de baie separată. Din spusele dlui Gavlitskii, familia se află la întreținerea exclusivă a acestuia.

107. Astfel, Direcția a considerat că, condițiile de trai se consideră a fi foarte bune și corespund normelor sanitare de viață.

108. În această ordine de idei, acționând în interesul suprem al copilului, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorului Botanica, mun. Chișinău, a solicitat instanței de judecată ca la pronunțarea hotărârii să se țină cont în

exclusivitate de interesul superior al copiilor cu examinarea cauzei în lipsa specialistului (vol. I, f.d. 146-147).

109. Deopotrivă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, Oxana Gavlitskaia este înregistrată la domiciliu în apartamentul nr. XXX (vol. II, f.d. 202), care potrivit declarațiilor sale îl deține în coproprietate cu mama sa.

110. La fel, instanța de recurs relevă că, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorul Botanica, mun. Chișinău, a examinat și condițiile de trai ale mamei Oxana Gavlitskaia din apartamentul nr. XXX, iar drept urmare a emis avizul nr. 61/12-219 din 05 februarie 2024 (vol. II, f.d. 184-185).

111. Potrivit avizului nr. 61/12-219 din 05 februarie 2024, familia este formată din: mama Oxana Gavlitskaia, copii minori XXX, XXX și XXX, precum și bunica maternă Irina Antonova. Familia locuiește într-un apartament privatizat, compus din 3 odăi, care dispune de condiții sanitaro-igienice bune, peste tot predomina ordinea și curățenia. Locuința este dotată bine, cu mobilier adaptat, paturi, dulapuri, electrotehnică și alte lucruri de primă necesitate. Este conectată la resursele energetice. Bucătăria la fel este utilată bine cu electrocasnice, aragaz, cuptor electric, frigider și alte obiecte de uz casnic, inclusiv blocul sanitar corespunde normelor igienice. Copii dispun de odaie separată, amenajată corespunzător vârstelor, cu canapea mare, pat, masă, dulap cu secții, ungheraș cu jucării și alte rechizite de primă necesitate.

112. Astfel, Direcția a constatat că, per ansamblu, condițiile de trai se consideră a fi bune și corespund normelor sanitare, respectiv locuința corespunde cerințelor dezvoltării fizico-cognitive a minorelor. La prima vedere copiii sunt îngrijiți atât estetic, cât și afectuos. Mama depune tot efortul pentru a crea tot confortul necesar unei creșteri și dezvoltări armonioase. Totodată întrunește toate cerințele necesare pentru îngrijirea copiilor.

113. Cu referire la evaluarea primară a minorilor privind poziția acestora cu cine din părinți doresc să domicilieze după separarea părinților, Direcția a atașat nota-informativă întocmită de psihologul din cadrul DPDC Botanica.

114. Deopotrivă, cu privire la actele de violență în cuplu, Direcția a menționat doar că specialistul din cadrul direcției a participat la 17 ianuarie 2022 la examinarea aplicării măsurilor de protecție a victimelor în familie (emiterea ordonanței de protecție), prin care a fost respins demersul procurorului în interesele victimei Oxana Gavlitskaia. Direcția nu dispune de alte informații cu privire la actele de violență în cuplul Gavlitskii (vol. II, f.d. 184-185).

115. La aspectul dat, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că, la avizul nr. 61/12-219 din 05 februarie 2024, Direcția a anexat nota-informativă „cu privire la opinia copiilor XXX, născută la XXX, XXX, născută la XXX și XXX, născută la XXX”. Potrivit acestei note-informative, copiii minori domiciliază cu

mama în apartamentul nr. XXX. În urma discuției cu copiii, ținând cont de vârsta și dezvoltarea psihologică a acestora, s-a constatat că sunt atașați de ambii părinți. XXX, fiind deschisă în declarații, cunoaște despre separarea părinților și a menționat că dorește să locuiască cu mama, însă cu tatăl să petreacă timpul de fiecare dată când are posibilitate. XXX și XXX nu conștientizează situația, fiind jucăușe și zâmbitoare, au menționat că tata este la serviciu și când se eliberează vor petrece timpul împreună. Copii îi percep pe ambii părinți ca fiind grijulii, acordându-le atenție maximă, însă din motiv că tata mai mult timp petrece la serviciu, mai puțin timp acordă copiilor (vol. II, f.d. 186).

116. La fel, este relevant faptul că, în cadrul ședinței de judecată în instanța de apel din 18 iunie 2024, în prezența psihologului Parascovia Sîrbu, a fost audiat copilul minor XXX, care a *inter alia* a declarat că mama are casa sa și că își dorește să locuiască împreună cu mama și cu surorile sale.

117. La capitolul dat, instanța de recurs constată că, la etapa judecării cauzei în instanța de apel, Oxana Gavlitskaia a prezentat contractul de locațiune nr. 01/06 din 03 iunie 2024, prin care Oxana Gavlitskaia, în calitate de locator, a primit în posesie și folosință temporară de la Irina Antonova, care este mama sa, pe o perioadă nedeterminată și cu titlu gratuit, imobilul casa de locuit, garajul și terenul din str. XXX (vol. III, f.d. 4-5, 15-16 recto-verso).

118. Conform actului de constatare nr. 07C/20 din 11 iunie 2024, întocmit de către executorul judecătoresc Alexandru Tcacenco, la examinarea condițiilor de trai din imobilul amplasat pe str. XXX, s-a constatat că aceasta este o casă la sol în 2 etaje, care este compusă din hol, bucătărie, dormitoare, cu blocuri sanitare. Totodată, a fost stabilit că etajul 1 este mobilat, bucătăria este dotată cu frigider, aragaz, dormitoarele sunt dotate cu paturi de dormit, blocurile sanitare sunt dotate cu lavoar, cabină de duș și cadă. În exteriorul bunului imobil este plantat gazon. Totodată, la actul de constatare, executorul judecătoresc a anexat 16 înregistrări foto ale imobilului, atât pe partea exterioară, cât și interioară (vol. III, f.d. 5 verso, 6-14).

119. Potrivit caracteristicii nr. 01-03/39 din 08 februarie 2024 eliberată de Liceul-grădiniță „Kiril și Metodii”, XXX își face studiile la Complexul educațional „Kiril și Metodii” din 26 august 2020. XXX are o relație caldă și de încredere cu mama ei. În special, s-a atras atenția la rolul mamei în creșterea XXX. Mama o sună constant, vizitează liceul, este interesată de succesele și problemele fiicei sale și este un exemplu pentru ea. Oxana Gavlitskaia este membru activ al comitetului părintesc al clasei, ia parte la toate evenimentele organizatorice, participă întotdeauna la întâlnirile părinților și la întâlnirile comitetului de părinți (vol. II, f.d. 190, 191).

120. Iar, din caracteristica nr. 116 eliberată la 19 februarie 2024 de Grădinița „Căsuța din povesti” rezultă că, XXX și XXX sunt eleve ale acestei instituții pentru copii din ianuarie 2022. Anume mama Oxana Gavlitskaia aduce dimineața și seara

ia de la grădiniță copiii XXX și XXX. Uneori, copii sunt luați de bunica maternă, Irina Antonova. XXX și XXX sunt întotdeauna îmbrăcate frumos, cu gust, conform vremii și au părul bine pieptănat. Mama Oxana Gavlitskaia ține întotdeauna legătura cu profesorul și este interesată de succesele fiicelor sale. Tatăl Serghei Gavlitskii achită serviciile Centrului de educație prin intermediul unei persoane de încredere, însă uneori plata era făcută după reamintire. Pe parcursul frecventării centrului de către XXX și XXX, tatăl acestora, Serghei Gavlitskii, a luat fetele doar de câteva ori (vol. II, f.d. 188, 198).

121. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, fiind investită cu judecarea cauzei, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, prin hotărârea din 04 octombrie 2023, a admis parțial acțiunea depusă Oxana Gavlitskaia, a desfăcut căsătoria încheiată între Serghei Gavlitskii și Oxana Gavlitskaia. Pentru înregistrarea desfacerii căsătoriei în temeiul hotărârii judecătorești s-a încasat de la Oxana Gavlitskaia și Serghei Gavlitskii, taxa de stat în quantum de a câte 100 de lei fiecare. În rest, acțiunea inițială s-a respins ca fiind neîntemeiată. Totodată, s-a admis acțiunea reconvențională și s-a determinat domiciliul copiilor minori XXX, născută la XXX, XXX, născută la XXX, XXX, născută la XXX, cu tatăl Serghei Gavlitskii. S-a informat Serghei Gavlitskii să nu creeze obstacole Oxanei Gavlitskaia și părinților pe linie maternă de a comunica cu copii minori. S-a informat Oxana Gavlitskaia și Serghei Gavlitskii despre faptul că drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului minor (vol. II, f.d. 142-143, 151-161).

122. Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 25 septembrie 2024, a respins, din lipsă de teme, apelul declarat de Oxana Gavlitskaia și a menținut hotărârea din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru (vol. III, f.d. 64, 65-73 recto-verso).

123. Efectuând controlul judiciar al deciziei din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău și al hotărârii din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că instanțele ierarhic inferioare au interpretat în mod eronat normele de drept materiale, iar în consecință au dat o apreciere nerezonabilă probelor și au emis o soluție nemotivată în partea pretențiilor cu privire la stabilirea domiciliului copiilor minori.

124. Analizând materialele dosarului în raport cu normele juridice pertinente speței, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție învederează că, la soluționarea problemelor stabilirii domiciliului copiilor minori, instanța de judecată are obligația, în prim rând, de a se asigura că hotărârea pronunțată va asigura copiilor protecția și îngrijirea necesară pentru bunăstarea lor, ținând cont de drepturile și obligațiile părinților.

125. Determinarea domiciliului copiilor minori, în cazul desfacerii căsătoriei, se realizează exclusiv prin prisma interesului superior al copilului, principiu

fundamental al dreptului familiei. Interesul superior al copiilor este singurul criteriu după care instanța de judecată urmează să se călăuzească pentru a decide chestiunea cu privire la exercitarea drepturilor părintești.

126. Interesul superior al copiilor vizează asigurarea stabilității și securității emoționale, a dezvoltării fizice și psihice armonioase, precum și menținerea legăturilor afective cu ambii părinți. La soluționarea cauzei, instanța de judecată urmează să aprecieze raporturile afective ale copilului cu fiecare părinte, capacitatea acestora de a răspunde nevoilor materiale, educaționale și morale ale copilului, continuitatea mediului său de viață și disponibilitatea părinților de a colabora în vederea protejării relațiilor familiale.

127. Decizia nu poate fi fundamentată exclusiv pe interesele ori confortul părinților, posibilitățile materiale ale părinților, ci urmează a fi analizate împrejurările menite să asigure copiilor o dezvoltare fizică, morală și intelectuală armonioasă, reieșind din vârsta copiilor, comportarea părinților înainte de separare, gradul de atașament și preocupare pe care l-au manifestat față de copii, precum și legăturile afective ce s-au stabilit între părinți și copii, între copii și alți membri ai familiei extinse.

128. Instanța de recurs notează că, drepturile părinților sunt recunoscute doar în măsura în care servesc interesului copilului. Instanța nu poate fundamenta decizia pe criterii de confort ale părinților, cum ar fi veniturile mai mari ale unuia din părinți, ci doar pe modul în care aceste condiții contribuie efectiv la dezvoltarea copilului, asigurând necesitatea ca minorul să crească într-un climat de stabilitate și, nu în ultimul rând, ținându-se cont de dreptul copilului, în funcție de vârstă și maturitate, de a fi ascultat în privința propriei vieți.

129. Suportul probator administrat în prezenta speță denotă că, în pofida conflictului conjugal și a divergențelor personale dintre Oxana Gavlitskaia și Serghei Gavlitskii, ambii părinți manifestă un atașament și interes real pentru copii. Astfel, la examinarea chestiunii privind stabilirea domiciliului copiilor minori, instanța de judecată urmează să aprecieze circumstanțele astfel încât să stabilească soluția care ar respecta interesul superior al copiilor și nu ar submina sentimentul de siguranță, nu ar provoca stres și insecuritate, și nu ar afecta negativ dezvoltarea emoțională și socială a copiilor.

130. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție observă că, deși instanțele ierarhic inferioare au constatat corect că, după despărțirea părinților, minorii XXX, XXX și XXX au locuit preponderent împreună cu mama, menținând un regim de viață ordonat și echilibrat, totuși au ajuns la concluzia necesității stabilirii domiciliului copiilor minori cu tatăl Serghei Gavlitskii.

131. Instanța de recurs atestă că, soluțiile instanțelor ierarhic inferioare, preponderent, se bazează pe faptul că mama nu este încadrată în câmpul muncii, nu

are un domiciliu în proprietate și stă cu chirie, iar tatăl dispune de venituri stabile și de o locuință corespunzătoare.

132. Însă, interesul superior al copilului nu poate fi redus la criteriul material, ci presupune o abordare complexă, în care partea afectivă, stabilitatea mediului familial și continuitatea rutinei zilnice sunt elemente determinante.

133. Conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (cauzele Neulinger și Shuruk c. Elveției, Sommerfeld c. Germaniei, Kutzner c. Germaniei), statul trebuie să asigure un echilibru just între interesele părinților și cele ale copiilor, cu prioritatea absolută a interesului acestora din urmă.

134. Curtea a reținut, printre altele, importanța ca interesul superior al copilului să fie „paramount consideration” (considerație primordială) în toate deciziile care-l privesc. Autoritățile naționale trebuie să asigure un echilibru just între interesele părinților și cele ale copilului, iar interesul copilului are o greutate specială în evaluarea acelor cazuri.

135. Instanța de recurs consideră că, punerea în executare a unei asemenea hotărâri judecătorești, prin care domiciliul copiilor a fost stabilit la tată, ar presupune, în mod inevitabil, separarea copiilor de mama lor, cu care aceștia locuiesc de o perioadă îndelungată și transferarea lor în mediul familial al tatălui.

136. Probatoriul administrat în prima instanță și în apel confirmă faptul că, după despărțirea Oxanei Gavlitckaia și a lui Serghei Gavlitckii, copii minori ai acestora au rămas să locuiască cu mama în imobilul din str. XXX.

137. Iar, în condițiile în care copiii s-au format într-un climat stabil, au fost integrați la școală, în anturajul social și afectiv aferent mamei, o schimbare a domiciliului de la mamă la tată ar reprezenta o ruptură bruscă a mediului de viață și o modificare profundă a echilibrului lor emoțional.

138. Mai mult ca atât, executarea unei asemenea hotărâri judecătorești, prin care domiciliul copiilor a fost stabilit cu tatăl lor, poate implica inclusiv măsuri coercitive, prin care copiii ar fi luați cu forța de la mamă și predați tatălui. O astfel de intervenție ar genera inevitabil traume emoționale și sentimente de insecuritate, copiii percepând evenimentul ca o ruptură afectivă.

139. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului a sancționat în repetate rânduri situațiile în care executarea silită a unei hotărâri de stabilire a domiciliului minorilor s-a realizat fără a ține cont de consecințele psihologice asupra copilului (a se vedea Raban c. României, cererea nr. 25437/08, hotărârea din 26 octombrie 2010; Maire c. Portugaliei, cererea nr. 48206/99, hotărârea din 26 iunie 2003).

140. În aceste cauze, CtEDO a atras atenția că, forțarea copilului sau aplicarea de măsuri coercitive directe este problematică în cazul hotărârilor privind domiciliul,

locul de ședere a copilului, deoarece poate fi incompatibilă cu interesul superior al copilului. Reunirea copilului cu celălalt părinte, sau executarea unei hotărâri de înapoiere, nu ar trebui să fie automatizate prin forță, ci să presupună măsuri care să limiteze impactul negativ, să garanteze stabilitatea emoțională și să recunoască faptul că copilul poate fi afectat ireversibil de intervenții bruște.

141. Curtea Europeană a subliniat că, măsurile coercitive nu sunt în mod automat compatibile cu interesul superior al copilului. Ele pot fi tolerate numai în situații excepționale și numai dacă nu există alternative mai puțin intruzive. Atunci când se iau astfel de măsuri, trebuie să existe un echilibru între drepturile copilului, drepturile părintelui, dar mai ales protecția stării psihice și emoționale a copilului. Interesul superior al copilului impune stabilitate și continuitate, nu manifestări bruște care să rupă legături afective, anturaj, școală, etc.

142. Curtea de Strasbourg a notat că, în astfel de cauze, interesul copilului este primordial. Acest interes impune ca autoritățile să evalueze, cu o atenție deosebită, consecințele psihologice ale oricărei măsuri de executare și să evite intervențiile bruște sau traumatizante, care ar putea perturba echilibrul emoțional al minorului.

143. Respectiv, autoritățile naționale (instanțele/statul) au obligații pozitive de a asigura că aplicarea unei hotărâri referitoare la domiciliu sau rezidența copilului să fie realizată cu promptitudine, dar cu respectarea condițiilor emoționale, relaționale și psihologice ale copilului. Aceasta poate include *inter alia* ascultarea copilului, dacă este capabil, referitor la poziția sa cu cine din părinți dorește să domicilieze.

144. În această consecvență, instanța de recurs decelează că, interesul superior al copilului nu se poate realiza prin forță, ci prin măsuri care să asigure stabilitate, echilibru și continuitate emoțională. Iar, a forța copilul să părăsească mediul în care s-a format, anturajul școlar și relațiile afective consolidate echivalează cu o ingerință disproporționată în viața sa, incompatibilă cu art. 3 din Convenția ONU privind drepturile copilului și art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

145. În asemenea situații, principiul stabilității mediului de creștere trebuie să prevaleze asupra oricăror considerente formale. Copilul are dreptul fundamental de a crește într-un climat de securitate emoțională și afecțiune, fără a fi supus unor schimbări radicale de mediu, care pot produce dezechilibru psihologic. Stabilitatea mediului familial reprezintă „o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea armonioasă a copilului, asigurându-i continuitatea în experiențele emoționale și sentimentul de apartenență.

146. Executarea unei hotărâri judecătorești care ar impune luarea copiilor de la mamă și transmiterea lor tatălui nu corespunde criteriului interesului superior al copiilor. Or, o asemenea măsură, ar produce efecte contrare scopului protecției copilului: ar submina sentimentul de siguranță, ar provoca stres și insecuritate, și ar putea afecta negativ dezvoltarea emoțională și socială a copiilor.

147. La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că, potrivit materialelor cauzei, după despărțirea efectivă a părinților, copiii au rămas în îngrijirea și sub supravegherea mamei, aceasta asigurându-le, în mod constant, condițiile necesare traiului, educației și dezvoltării lor emoționale.

148. Probele pertinente și concludente cercetate relevă că, mediul de viață actual oferit de mamă este stabil, predictibil și bine adaptat nevoilor vârstei copiilor, aceștia fiind integrați în colectivul școlar și social corespunzător, beneficiind de suport educațional și emoțional constant.

149. Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, ansamblul probelor administrate la caz, inclusiv avizele și notele informative ale organului de protecție a copilului, precum și caracteristicile eliberate de instituțiile educaționale frecventate de minori, relevă în mod constant faptul că mama, Oxana Gavlitskaia, a fost și continuă să fie părintele care se ocupă nemijlocit de îngrijirea, educația și supravegherea sănătății copiilor. Aceasta asigură prezența zilnică și implicarea efectivă în viața școlară și preșcolară a acestora, constituind elemente definitorii pentru aprecierea interesului superior al copiilor.

150. Caracteristica nr. 01-03/39 din 08 februarie 2024, eliberată de Liceul-grădiniță „Kiril și Metodii” confirmă că minora XXX are o relație caldă și de încredere cu mama sa, ultima fiind considerată ca un exemplu pentru fiică. Conform caracteristicii, Oxana Gavlitskaia are o implicare activă în procesul educațional al fiicei: o contactează zilnic, vizitează instituția, se interesează constant de rezultatele și eventualele dificultăți școlare, fiind considerată un model de comportament și atitudine parentală responsabilă. Totodată, Oxana Gavlitskaia este membră activă a comitetului părintesc al clasei, participând la toate activitățile și ședințele organizatorice, ceea ce denotă o implicare constantă, reală și semnificativă în viața educațională a copilului (vol. II, f.d. 190, 191).

151. Iar, din caracteristica nr. 116 din 19 februarie 2024, eliberată de Grădinița „Căsuța din povești”, rezultă că Oxana Gavlitskaia este persoana care aduce zilnic dimineața și ia seara minorei XXX și XXX de la instituția de învățământ, asigurând o rutină stabilă și coerentă. În absența mamei, copiii sunt preluați, ocazional, de bunica maternă, Irina Antonova, ceea ce confirmă existența unui cerc familial apropiat, stabil și protector.

152. Din caracteristica nr. 116 din 19 februarie 2024 se poate deduce că, minorei XXX și XXX sunt întotdeauna îmbrăcate îngrijit și potrivit vremii, au un aspect curat și ordonat, iar mama menține o comunicare permanentă cu educatoarele, manifestând un interes constant pentru progresul și integrarea copiilor. Iar, tatăl, Serghei Gavlitskii, contribuie la achitarea serviciilor educaționale prin intermediul unei terțe persoane, însă uneori plățile fiind efectuate cu întârziere. Implicarea

directă a tatălui în activitățile cotidiene ale copiilor este redusă, limitându-se la câteva vizite ocazionale (vol. II, f.d. 188, 198).

153. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, ansamblul probelor administrate, inclusiv avizele și notele-informative ale organului de protecție a copilului și caracteristicile instituțiilor de învățământ frecventate de minori, evidențiază un dezechilibru semnificativ în ceea ce privește implicarea părinților în viața de zi cu zi a copiilor. În timp ce mama, Oxana Gavlitskaia, este persoana care asigură prezența zilnică și continuă în viața copiilor, ocupându-se nemijlocit de educația, sănătatea și bunăstarea lor, tatăl, Serghei Gavlitskii, participă doar ocazional la aceste activități, majoritatea timpului fiind dedicat serviciului.

154. Conform avizului nr. 61/12-219 din 05 februarie 2024 și a notei-informative anexate la acesta, copiii minori XXX și XXX, din cauza că petrece timpul la serviciu, tatăl le acordă mai puțin timp.

155. Această situație faptică relevă existența unui climat stabil și previzibil, pe care copiii îl asociază cu sentimentul de siguranță și apartenență în mediul lor de viață alături de mamă, ceea ce reprezintă factori fundamentali pentru dezvoltarea lor armonioasă. Prin contrast, lipsa implicării directe a tatălui în viața zilnică a copiilor poate reduce oportunitățile acestora de a menține un regim ordonat și predictibil, esențial pentru formarea echilibrului emoțional și pentru adaptarea la cerințele școlare și sociale.

156. Astfel, menținerea copiilor în mediul stabil oferit de mama lor, care asigură îngrijire permanentă, supraveghere adecvată și participare activă la educația acestora, corespunde pe deplin principiului interesului superior al copilului. Aceasta garantează continuitatea relațiilor afective și sociale, protejând minorii de eventuale traume emoționale ce ar putea surveni în cazul unei modificări bruște a domiciliului sau a mediului de creștere.

157. În ceea ce privește condițiile materiale și locative, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a stabilit că, mama dispune de un domiciliu stabil, în baza contractului de locațiune nr. 01/06 din 03 iunie 2024, încheiat cu proprietara imobilului – mama sa, Irina Antonova, prin care i-au fost transmise spre folosință, cu titlu gratuit și pe durată nedeterminată, o casă de locuit, un garaj și terenul aferent situate pe str. XXX (vol. III, f.d. 4-5, 15-16 verso).

158. Prin actul de constatare nr. 07C/20 din 11 iunie 2024, executorul judecătoresc Alexandru Tcacenco a confirmat, în baza unei verificări directe la fața locului, că imobilul dispune de condiții corespunzătoare pentru traiul copiilor, respectă cerințele igienico-sanitare și asigură un nivel de confort adecvat, inclusiv spațiu suficient pentru fiecare copil, dotări corespunzătoare și un mediu familial stabil și protector (vol. III, f.d. 5 verso, 6-14).

159. În ansamblu, aceste probe confirmă că mediul familial oferit de mamă asigură copiilor stabilitate emoțională, continuitate în educație și dezvoltare socială armonioasă, elemente esențiale pentru creșterea și formarea lor într-un climat echilibrat. Prin urmare, stabilirea domiciliului copiilor cu tatăl, în contradicție cu realitatea *de facto* a vieții lor cotidiene, ar avea potențialul de a le perturba copiilor minori echilibrul psihologic și de a le afecta sentimentul de securitate emoțională, contrar principiului fundamental al interesului superior al copilului consacrat de art. 3 alin. (1) din Convenția ONU privind drepturile copilului și art. 7 din Codul familiei al Republicii Moldova.

160. În asemenea situații, principiul stabilității mediului de creștere trebuie să prevaleze asupra oricăror considerente formale. Copilul are dreptul fundamental de a crește într-un climat de securitate emoțională și afecțiune, fără a fi supus unor schimbări radicale de mediu, care pot produce dezechilibru psihologic. Stabilitatea mediului familial reprezintă o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea armonioasă a copilului, asigurându-i continuitatea în experiențele emoționale și sentimentul de apartenență.

161. Stabilitatea mediului de viață constituie o componentă esențială a interesului superior al copilului. Schimbarea bruscă a mediului familial, prin transferul domiciliului la celălalt părinte, riscă să provoace o ruptură emoțională și o dezorientare psihologică, afectând sentimentul de continuitate și siguranță afectivă. În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (a se vedea cauza Ignaccolo-Zenide c. României, cererea nr. 31679/96, hotărârea din 25 ianuarie 2000), s-a reținut că menținerea stabilității mediului de viață al minorului este o condiție intrinsecă pentru protejarea interesului său superior.

162. Interesului superior al copilului nu se limitează la aspecte materiale, ci integrează o serie de valori și nevoi fundamentale ale copilului: stabilitate, securitate emoțională, dezvoltare fizică, psihică și morală echilibrată, precum și participarea activă la deciziile care îi influențează viața.

163. Sub acest aspect, stabilitatea mediului de viață are o relevanță deosebită. Copilul are nevoie de un cadru familial constant, previzibil și coerent, care să-i ofere siguranță și încredere. Schimbările bruște de mediu, de anturaj sau de persoana cu care locuiesc pot genera insecuritate afectivă și anxietate, afectând procesul natural de dezvoltare emoțională. Doctrina subliniază că stabilitatea mediului de viață este nu doar un deziderat pedagogic, ci un element structural al interesului superior al copilului, întrucât contribuie la formarea identității și la dezvoltarea autonomiei sale personale.

164. Interesul superior al copilului are, de asemenea, o dimensiune participativă, consacrată expres de art. 12 din Convenția ONU privind drepturile copilului și art. 54 din Codul familiei, care impune ca opinia copilului să fie ascultată

și luată în considerare în toate deciziile ce îl privesc. Dreptul de a fi ascultat nu are un caracter formal, ci unul substanțial, reflectând recunoașterea copilului ca subiect de drept, capabil să contribuie, potrivit vârstei și gradului de maturitate, la definirea propriului interes.

165. Ascultarea copilului minor este o garanție a respectării principiului interesului superior, iar opinia exprimată de copil trebuie analizată în contextul global al cauzei, fiind un indicator autentic al confortului său psihologic și al percepției proprii stabilități. Iar, ignorarea poziției minorului sau minimalizarea acesteia echivalează cu privarea copilului de dreptul de a participa la deciziile care îi modelează viața.

166. În speță, audierea XXX Gavlitskaia, a evidențiat voința clară a copilului de a locui cu mama, iar cu tatăl să petreacă timpul doar când are posibilitate. Această declarație, obținută atât de organul de protecția a copilului, cât și în cadrul audierii în instanța de apel în prezența psihologului, indică atașamentul minorului față de mama sa și dorința de continuitate a mediului de viață stabil în anturajul mamei și a surorilor sale.

167. Astfel, la caz, minora XXX și-a exprimat franc dorința de a locui cu mama și surorile sale, iar acest fapt reprezintă un indicator esențial al interesului superior al copiilor, fiind un factor determinant în stabilirea domiciliului acestora.

168. Circumstanța dată sprijină concluzia că menținerea copiilor în mediul lor stabil, alături de mamă, corespunde interesului superior al minorilor, protejând dezvoltarea lor emoțională, psihică și socială și respectând dreptul XXX de a fi ascultată, așa cum prevede art. 54 din Codul familiei.

169. Însă, în condițiile speței, deși minora XXX a declarat clar și neechivoc că își dorește să locuiască împreună cu mama, exprimând totodată dorința de a păstra o relație apropiată cu tatăl, instanțele ierarhic inferioare nu au dat o apreciată corespunzătoare acestor declarații și le-au dat o interpretare distorsionată.

170. Astfel, în condițiile speței, executarea unei hotărâri care ar impune luarea copiilor minori XXX, XXX și XXX de la mamă și transmiterea lor tatălui nu ar putea fi apreciată ca fiind conformă cu interesul superior al copiilor și cu opinia expusă de minora XXX referitor la faptul cu cine din părinți dorește să locuiască. O asemenea măsură, chiar dacă formal urmărește aplicarea unei decizii judecătorești, ar produce efecte contrare scopului protecției copiilor și ar submina sentimentul de siguranță, fiind în stare de a provoca stres și insecuritate, iar în consecință ar putea afecta negativ dezvoltarea lor emoțională și socială.

171. Prin urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază că soluția adoptată de instanțele ierarhic inferioare, în partea stabilirii domiciliului copiilor minori, nu reflectă în mod real cerințele principiului interesului superior al copilului, întrucât nu s-a ținut cont de eventualele consecințe concrete și

iremediabile pe care le-ar putea produce separarea copiilor lor de mediul familial în care s-au format.

172. Reținând împrejurările de fapt și de drept elucidate *supra*, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, la soluționarea chestiunii privind stabilirea domiciliului copiilor minori, instanțele ierarhic inferioare nu au respectat principiul interesului superior al minorilor XXX, XXX și XXX, precum și de poziția expusă de minora XXX, iar drept consecință în mod eronat au stabilit domiciliul acestora cu tatăl Serghei Gavlitskii.

173. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție învederează că, jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului obligă instanțele să își motiveze deciziile sale. Însă, întinderea obligației de motivare poate varia în funcție de natura deciziei și trebuie analizată în lumina circumstanțelor fiecărei cauze. Fără a necesita un răspuns detaliat la fiecare argument invocat de către un reclamant, această obligație presupune, totuși, că o parte la procedura judiciară poate aștepta un răspuns specific și explicit la acele argumente care sunt decisive pentru rezultatul procedurii în cauză (*Paixão Moreira Sá Fernandes v. Portugalia*, nr. 78108/14 din 25 februarie 2020, § 71 și cauzele citate în aceasta; *Caraman v. Republica Moldova* din 16 februarie 2021, § 23).

174. Ținând cont de considerentele elucidate *supra*, dar și de principiul interesului superior al copiilor minori, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan, de a casa integral decizia din 25 septembrie 2024 și parțial hotărârea din 04 octombrie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în partea respingerii acțiunii inițiale a Oxanei Gavlitskaia în partea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama, admiterii acțiunii reconvenționale a lui Serghei Gavlitskii și stabilirii domiciliului copiilor minori cu tatăl Serghei Gavlitskii, cu emiterea în această parte a unei hotărâri noi prin care de respingere a acțiunii reconvenționale, admiterii acțiunii inițiale și stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama Oxana Gavlitskaia.

175. În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul declarat de Oxana Gavlitskaia, reprezentată de avocatul Marina Frecauțan.

Casează integral decizia din 25 septembrie 2024 a Curții de Apel Chișinău și parțial hotărârea din 04 octombrie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, în partea respingerii acțiunii inițiale a Oxanei Gavlitskaia în partea stabilirii domiciliului copiilor minori cu mama și admiterii acțiunii reconvenționale a lui

Serghei Gavlitskii, cu stabilirea domiciliului copiilor minori cu tatăl Serghei Gavlitskii, și pronunțarea în această parte a unei hotărâri noi, prin care:

Respinge cererea reconvențională depusă de Serghei Gavlitskii împotriva Oxanei Gavlitskaia, intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorului Botanica, cu privire la determinarea domiciliului copiilor minori, ca fiind neîntemeiată.

Admite parțial cererea de chemare în judecată depusă de Oxana Gavlitskaia împotriva lui Serghei Gavlitskii, intervenient accesoriu Direcția pentru protecția drepturilor copilului sectorului Botanica, cu privire la desfăcerea căsătoriei, determinarea domiciliului copiilor minori, permiterea perfectării actelor de identitate și compensarea cheltuielilor judiciare.

Determină domiciliul copiilor minori XXX, născută în data de XXX, XXX, născută în data de XXX și XXX, născută în data de XXX, cu mama Oxana Gavlitskaia.

O atenționează pe Oxana Gavlitskaia să nu creeze obstacole lui Serghei Gavlitskii în comunicarea cu copiii minori.

În rest, menține hotărârea din 04 octombrie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Diana Stănilă

Oxana Parfeni